

RESZLETEK SZÁNTÓ BÉLA VOLT HADÜGYI NÉPBIZTOS VISSZAEMLEKEZÉSEIBŐL*

*Vereség a román fronton és a szociáldemokraták ellenforradalmi
összeesküvése a tanács hatalom ellen.*

A Forradalmi Kormányzótanácsnak a Vörös Hadsereg szervezésére nézve március 25-én megjelent rendelete nem sok eredményt hozott. Új tömegek a hadseregbe nem jöttek. A szociáldemokrata bürokrácia a tömegek között kispolgári pacifista nézeteket terjesztett és szabotálta a toborzást. Alig történt több, minthogy a polgári demokratikus forradalomtól örökölt „Néphadsereg”-nek a nevét átváltoztatták Vörös Hadsereg-re.

Mi is volt tulajdonképpen ez a Vörös Hadsereg?

A polgári demokratikus forradalom kormánya 1918. november 13-án az antant-hatalmak képviselőivel fegyverszüneti szerződést kötött, amelynek értelmében a békeszerződés megkötéséig Magyarország a belső rend fenntartására átmenetileg hat gyalogos és két lovashadosztályt tarthat fegyverben. Ebből a célból az osztrák-magyar hadsereg magyar részeiből két legfiatalabb korosztályt katonai szolgálatra visszatartottak. Ennek az új hadseregnek az ételmezési létszáma 70 000-re rúgott. A polgári demokratikus forradalom első heteiben a hadsereg nagy része a munkanélküliek menedékhelye volt. A hadsereg katonai értéke alig volt több a nullánál. A polgári demokratikus kormány ezt a hadsereget le akarta cserélni és helyette új néphadsereget akart felállítani. Ezt az új hadsereget Böhm Vilmos hadügyminiszter javaslata alapján a polgári

* Szántó Béla (1881—1951) magántisztviselő, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő alakja volt. Kezdetben az MSZMP baloldali ellenzékéhez tartozott. Később részt vett a háborúellenes mozgalmakban. A KMP megalakulásakor a Központi Bizottság tagja és egyik titkára volt. A Tanácsköztársaság idején hadügyi népbiztos, részt vett a Vörös Hadsereg szervezésében és irányításában. A Tanácsköztársaság megdöntése után a Kommunista Internacionáléban és a Szakszervezeti Internacionáléban dolgozott, majd Magyarországon végzett illegális pártmunkát. Később a Szovjetunióba ment. A felszabadulás után a szövetkezeti mozgalom egyik vezetője, majd a Magyar Népköztársaság varsói követe volt.

Szántó Béla elvtárs visszaemlékezéseiből itt azokat a részeket adjuk közre, amelyek közvetlenül a Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadseregével kapcsolatosak. Bár a legújabb történeti kutatások alapján a visszaemlékezés egyes részeit pontatlanok, mégis úgy gondoljuk, hasznos lesz a Magyar Tanácsköztársaság egyik vezetője visszaemlékezésének részleteit az olvasóközönség és e kor kutatóinak rendelkezésére bocsátani.

demokratikus kormány 1919. február 22-én kelt rendelete alapján mint *önkéntes* hadsereget akarta megszervezni. A régi hadseregből — a visszatartott két legfiatalabb korosztályból — csak azokat akarták megtartani, akik nem tartoztak a mezőgazdasági népességhez. A néphadseregbe önkéntes jelentkezés alapján azokat akarták fölvenni, akik a 24. életévüket betöltötték, a világháborúban frontszolgálatot teljesítettek, igazolták hűségüket a köztársaság iránt és megbízhatóságukat valamely társadalmi szervezet, elsősorban szakszervezet igazolta.

A polgári demokratikus kormány toborzó akciója 5000 embert eredményezett. A mezőgazdasági népességhez tartozókat időközökben leszerelték. Az 5000 főt számláló ellenforradalmi székely hadosztályhoz a polgári demokratikus kormány egy ujjal sem nyúlt, úgy hogy ezen az ellenforradalmi hadosztályon kívül a hadsereg túlnyomórészt a világháborúban deklaszálódott elemekből állott. Ilyen volt ez a néphadsereg, amelyik március 21-én örökségképpen átszállt a Tanácsköztársaságra!

A Vörös Hadsereg szervezéséről kiadott rendelet alapján véve nem volt más, mint a polgári demokratikus kormánynak a néphadsereg szervezésére nézve kiadott rendelete. A szakszervezeti bürokrácia által terjesztett pacifista hangulat hatása alatt végrehajtott szakszervezeti toborzás a Vörös Hadsereg számára néhány ezer embernél nem adott többet. Azzal, hogy április 4-én egy 5-ös kollégium — Böhm Vilmos, Fiedler Rezső, Haubrich József, Kun Béla és Szántó Béla — vette át a Hadügyi Népbiztosság vezetését, a szakszervezetek által vezetett toborzás nem lett jobb. Ezzel szemben nagyon gyorsan, a szakszervezetek kikapcsolásával — már április 6-án — megalakult három nemzetközi ezred. Ezek közül az 1. nemzetközi ezred orosz hadifoglyokból és olyan magyarokból állott, akik orosz hadifogságban fegyveresen harcoltak az orosz Vörös Hadsereg soraiban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelméért. A 2. nemzetközi ezred osztrák munkásokból, a 3. pedig román, szerb, horvát, bolgár, albán és olasz munkásokból és szegényparasztokból állott. A szlovákiai menekültek szintén egy vörös ezredet állítottak föl. Az összes toborzás eredménye 10 000 emberre rúgott.

A Vörös Hadsereg fegyelme szomorú állapotban volt. Április 10-én a hadügyi népbiztosok kollégiuma a hadseregben előfordult fegyelmezetlenségek megfékezésére rendeletet adott ki, amelyben megállapította, hogy egyes csapattek fegyelmezetlensége veszélyezteti a proletariátus diktatúráját: többször előfordult, hogy a katonák feltörték a borpincéket, lerészegedtek és botrányokat rendeztek, s így még a forradalom oldalán álló népesség körében is csökkentették a Vörös Hadsereg iránt a rokonszenvet.

Ilyen hadsereg természetesen képtelen volt arra, hogy megnyerje a forradalmat. Ilyen volt a Vörös Hadsereg, amikor az antant az imperialista csehszlovák és román kormányoknak utasítást adott, hogy kezdjenek offenzívát Tanácsmagyarország ellen. Román részről az offenzíva április 16-án kezdődött. Ekkor a demarkációs vonal a következő volt:

Északi (csehszlovák) vonal: Pozsonytól Komáromig a Duna, innét tovább Losoncig az Ipoly, tovább Rimaszombat—Gönc—Töketerebes—Ungvár, egészen a határig.

Déli (jugoszláv) vonal: A Mura egészen a Drávaig, tovább délre Gyékényestől Bátaszéken keresztül Baja és Szeged.

Délkeleti és keleti (román) vonal: Aradtól északra, Vaskóhtól keletre, Bánfihunyadtól nyugatra, Zilahon, Máramaroszigeten keresztül egészen a határig. Ez a demarkációs vonal a következőképp volt megszállva:

Az **északi** vonalon: 64 zászlóaljjal (kb. 40 000 ember) szemben a Vörös Hadsereg 18 zászlóaljával (18 000 ember).

A **déli** vonalon: 38 000 jugoszláv és 32 000 francia katonával szemben a Vörös Hadsereg közel 13 000 emberrel.

A **délkeleti és keleti** vonalon 48 zászlóalj (35 000 ember) állott szemben a Vörös Hadsereg 30 zászlóaljával (18 000 ember).¹

A Vörös Hadsereg az összes frontokon túlerővel állott szemben.

Az imperialista román hadsereg első nekilendülése április 16-án az egész vörös frontot megingatta. A csapatok a parancsnokok parancsait nem teljesítették és ellenállás nélkül elhagyták állásaikat. A front meghátrált. A csapattestek legnagyobb része felbomlott. A visszaözlő fegyelmetlen katonatömeg kierőszakolta a bevagonírozást, még a kórházvonatokat is igénybe vették és elhagyták a frontot. A demoralizáltság odáig ment, hogy a csapatok elszórták fegyvereiket és visszaözlöltek. A visszaözlönlés megállítása és a fegyelem emelése végett kiadott rendszabályok kevés eredménnyel jártak.

Az ország kicsiny volt, a tanács hatalomnak három fronton kellett harcolnia. Nagy távolságok nem voltak, a katonai operációk vezetése úgy politikai, mint katonai okokból Budapestről, a Hadügyi Népbiztosságból történt. Ez volt a legkönnyebb mód arra, hogy egyik frontról a másikra csapaterősítéseket átdobhassunk. Persze, sok haszon ebből nem származott. Csapateltolások mindig az elvont frontszakasz gyengítését jelentették. Eredményt adó offenzívára, vagy sikeres defenzívára a csapatok szellemére való tekintettel — még csak gondolni sem lehetett. A megerősítés végett küldött alakulatok a tűzvonalat el sem érték — a visszaözlő tömeg azokat magával ragadta. A nemzetközi ezredeket és más stabil csapattesteket a toborzottak soraiból, elsősorban a kommunistákat, arra kellett felhasználni, hogy megakadályozzák a visszaözlő tömegek garázdálkodását és hogy azokat lefegyverezzék. A fegyelem és a politikai szellem emelése érdekében a Forradalmi Kormányzótanács április 18-án tartott ülésén elhatározta, hogy a népbiztosok felé a frontra mozgósítja. A Budapesti Munkástanács is április 19-én határozatot hozott, hogy a Munkástanács felé a tanács hatalom védelmére mozgósítja.

Ilyen körülmények között a keleti front erősítése érdekében felmerült a Keleti Hadseregparancsnokság felállításának a gondolata. Egy ilyen redszabálynak a megvalósítására nézve nem voltak véleményel-

¹ A zászlóaljak létszámában mutatkozó eltérések egyes zászlóaljak feltöltetlenségéből fakadnak.

térések, de igenis voltak a keleti hadseregpáncsnok személyére nézve. A kommunisták azon javaslatát, hogy erre a helyre Szamuely Tibort nevezzék ki, a szociáldemokraták, elsősorban Böhm Vilmos, Kunfi Zsigmond és Weltner Jakab, a leghevesebben elleneztek. A szociáldemokraták Böhm Vilmost javasolták erre a helyre. A kommunisták kiktartottak Szamuely mellett. A szociáldemokraták a tanács hatalomtól való visszavonulással fenyegetőztek. Böhm Vilmos is úgy tett, mintha ez a fontos tisztség sem testének, sem lelkének nem kellene és „szabadkozott az ellen”, hogy ő legyen a Keleti Hadsereg főparancsnoka. Egyes szociáldemokraták „az egység”, meg a forradalom „megmentése” érdekében elkezdték Böhmöt kérlelni. Böhm végre „engedett” a kéréseknek és hajlandó volt a hadseregpáncsnoki tisztséget azzal a feltétellel vállalni, ha a hadsereg fegyelmének a helyreállításában és a front megvédése érdekében teendő intézkedéseiben őt Kun Béla támogatni fogja, amit Kun Béla a Forradalmi Kormányzótanács ülésén ünnepélyesen meg is ígért. Böhm Vilmost erre kinevezték a Keleti Hadsereg páncsnokának. Hogy a kommunistákat is megnyugtassák, Szamuely Tibort kinevezték a Keleti Hadsereg forradalmi törvénytörvényes elnökének.

Böhm Vilmos kinevezése a Keleti Hadsereg páncsnoki pozíciójára a tanács hatalom intézkedései közül egyike volt a legkárosabbaknak. Böhm ebben a pozícióban teljesen önállósította magát. A Hadügyi Népbiztosságot megkerülte, annak rendeleteivel szemben ellenkező rendeleteket adott ki, teljesen dezorganizálta a hadügyi apparátust és növelte a fegyelmetlenséget.

Április 24-én a Vörös Hadsereget vissza kellett vonni. A román vonal ekkor már Kürtöstől kezdve északi irányban néhány kilométernyire Gyulától keletre, Nagyszalontán keresztül néhány kilométernyire Berettyóújfalu—Debrecen—Vásárosnaménytől nyugatra haladt.

Ebben a helyzetben Kratochwill ezredes, a székely hadosztály páncsnoka a „román királyi csapatok” páncsnokával, Presan francia tábornokkal történt előzetes megállapodás után — árulást követett el. Kratochwill ezredes parlamentereket küldött Presan tábornokhoz, napokon át folytatta vele tárgyalásait, amelyek eredményeképpen április 25-én csapataihoz felhívást intézett, ezt a felhívást a csapatok tárgyalták és szavaztak Presan tábornoknak a kapitulációra nézve tett javaslatai fölött. Kratochwill a „román királyi csapatok” előtt április 26-án letette a fegyvert.

A székely hadosztály a vörös front balszárnyán állott. E hadosztály kapitulálása után ez a frontszakasz védtelen maradt, ami által a román csapatok előnyomulása egészen a Tiszáig akadálymentes lett és lehetővé tette a román és csehszlovák hadseregek egyesülését.

A szakszervezeti vezetők és jobboldali szociáldemokrata népbiztosok a katonai helyzet alakulása miatt biztosra vették a Forradalmi Kormányzótanács lemondását, s május 2-án délután 4 órára egybehivták a vas- és fémmunkások bizalmi férfait, az Újvárosháza közgyűlési termébe a budapesti gyárimunkás zászlóalj kiküldötteit, este 6 órára pe-

dig a Budapesti Munkástanácsot hívták egybe abból a rejtett célból, hogy ezekben a testületekben bejelenthessék majd a Forradalmi Kormányzótanács lemondását és ezekkel a testületekkel legalizáltassák és megválasztassák a 12 tagú direktóriumot. Böhm Vilmos hadseregpáncsnok annyira biztosra vette a Forradalmi Kormányzótanács lemondását, hogy az illetékes szervek és fórumok hozzájárulása és tudta nélkül, hadseregpáncsnoki minőségében, önhatalmúlag május 2-án reggel 6 órakor Budapestről telefonon parancsot adott a hadműveletek beszüntetésére és mind a három ellenséges imperialista országnak — Csehszlovákiának, Romániának és Jugoszláviának — fegyverszüneti ajánlatot tett.

Nem igaz az az állítás, hogy május 1-ről 2-ára virradó éjjelen a Forradalmi Kormányzótanács akár rendkívüli, akár rendes ülést tartott volna.

A kommunista meg a baloldali szociáldemokrata népbiztosok csak május 2-án reggel szereztek tudomást a hadműveletek beszüntetéséről és a fegyverszüneti ajánlatról.

A kommunista meg a baloldali szociáldemokrata népbiztosok teljesen tudatában voltak, hogy mi forog kockán. Azzal a szilárd eltökéltséggel mentek el a Forradalmi Kormányzótanács ülésére, hogy a forradalom felszámolására irányuló minden törekvést vissza fognak verni és a politikai hatalmat nem adják ki a proletariátus kezéből. A Kormányzótanács május 2-án megtartott ülésén Böhm Vilmos kivételével megjelentek az összes szociáldemokrata népbiztosok, valamint a jobboldali párt- és szakszervezeti bürokrácia legrosszabb elemeiből összehordott küldöttsége, amelyik követelte a forradalmi kormány lemondását és a hatalom átadását a szakszervezetek képviselőiből alakítandó direktórium kezébe. Ennek a küldöttségnek többek között Peyer Károly, Miákiics Ferenc, Rózsa József, Szabó Imre, Kitajka Lajos, Farkas István, Deutsch Jenő voltak a tagjai.

A kommunisták meg a baloldali szociáldemokraták fel voltak háborodva a történetek fölött. Böhm — aki a Forradalmi Kormányzótanács ülésére nem jött el, a főhadiszállásra sietett, hogy a Kormányzótanács biztosra vett lemondásakor a csapatoknál legyen — kezdetben ellenállt a kommunistákkal meg a baloldali szociáldemokratákkal szemben, akik a hadműveletek folytatását követelték. Böhm a főhadiszállásról a Kormányzótanács ülésén résztvevő Kunfival állandó telefonösszeköttetésben állott. Kunfi keresztül a Kormányzótanácsot sorozatos követelésekkel bombázta, a harctéri helyzetről meg az antant szándékairól rémképeket festett a falra és lemondással fenyegetődött. Amikor azonban látta, hogy a kommunisták és baloldali szociáldemokraták lemondását hajlandók elfogadni, kénytelen volt kiadott parancsát visszavonni, ami azonban csak részben sikerült, mert Werth Henrik csoportparancsnok azt mégis eljuttatta a románokhoz.

Erős harc fejlődött ki a jobboldali szociáldemokratákkal. A kommunisták, valamint a volt baloldali szociáldemokraták szilárdak voltak, kijelentették, hogy semmi körülmények között nem mondanak le a hata-

lomról, hanem a proletariátushoz fordulnak, fegyverbe szólítják azt a hatalom megvédésére, minden talpalatnyi földért harcolni fognak, ha kell, a Bakonyba vonulnak vissza és onnét folytatják a harcot a proletariátus hatalmáért.

A szakszervezeti bürokráciát támogató jobboldali népbiztosok kénytelenek voltak visszavonulót fújni, mert a kommunisták határozott állásfoglalására az ingadozó népbiztosok közül többen átálltak a kommunisták oldalára. A Forradalmi Kormányzótanács erre kimondta, hogy

1. a helyén marad,
2. megszervezi a védelmet,
3. a budapesti gyári munkásszázlójak kiküldötteinek gyűlésére a vas- és fémmunkások bizalmi testületének, valamint a Munkástanács ülésére elküldi a Forradalmi Kormányzótanács tagjait, akik ott feltárlják a helyzetet és a politikai hatalom megvédésére mozgósítani fogják a munkásságot.

Ezen gyűlések idejére a Forradalmi Kormányzótanács ülését megszakította.

*

Május 2-a a tanács hatalom sorsdöntő napja volt. Az egész országban, még a munkásság egyes részeinek a körében is, pánik-hangulat keletkezett. A proletárdiktatúra ellenségei kezdtek már örülni annak bukásán. A szociáldemokrata bürokrácia ezen defaitista hangulatoknak azzal adott kifejezést, hogy egyrészt folytonosan rémhíreket terjesztett, másrészt nyíltan tanácsköztársaságellenes magatartást tanúsított. A szociáldemokrata bürokrácia biztosra vette, hogy a délutáni órákra egybehívott testületek tanácsköztársaság-ellenes magatartást fognak tanúsítani és a proletárdiktatúra megvédése ellen fognak határozni. A Forradalmi Kormányzótanács egész ülésének az ideje alatt a szociáldemokrata bürokraták egyre-másra adták az üzemekbe az utasításokat, hogy különféle mesterkedések útján olyan küldötteket csempésszenek be a délutáni gyűlésekre, akik az ő szájjuk szerint fognak állást foglalni. De másként történt! A jobboldali szociáldemokratáknak keserűen csalódniuk kellett! Az üzemekben a kommunista munkások élesen szembeszálltak a szociáldemokrata ellenforradalmi hangulatkeltéssel. Az üzemekben éles harc játszódott le a kommunisták és a jobboldali szociáldemokraták között. Úgy a gyári munkásszázlójak küldötteinek a gyűlésén, mint a vas- és rémmunkások bizalmi testületének az ülésén becsületesebben forradalmár munkások jelentek meg, akik az ellenforradalmi hangulatkeltést visszautasították, s a politikai hatalmat és a proletárdiktatúrát védelmező kommunisták mellett foglaltak állást. A Forradalmi Kormányzótanács képviselői mindkét testületben a szociáldemokrata bürokrácia által szított defaitista hangulatot szétverték, s visszautasították. A megjelentek mindkét gyűlésen lelkesedéssel mondták ki a proletariátus diktatúrája védelmének a szükségességét, kimondhatatlan lelkesedéssel határozták el, hogy belépnek a Vörös Hadseregbe, hogy harcolni fognak a tanács hatalom összes belső és külső ellenségei ellen, hogy kitar-

tanak a forradalmi háború mellett. Így védték meg a budapesti munkások a proletariátus diktatúrájának a zászlaját. Ennek a két gyűlésnek állásfoglalása meghatározta a Budapesti Munkástanács döntését, amely május 2-án este szintén a tanácshatalom megvédése mellett foglalt állást.

A jobboldali szociáldemokrata összeesküvés a tanácshatalom ellen a kommunisták erélyes fellépése és ökölcspapasainak súlya alatt összeomlott. A Forradalmi Kormányzótanács folytatólagos ülésén elhatározta, hogy

1. a védelem megszervezéséről hozott határozatot megerősíti,
2. a munkásságot mozgósítja a tanácshatalom védelmére,
3. a védelem megszervezését a Hadügyi Népbiztosságra bízta.

Május 3-án reggel megjelent a Forradalmi Kormányzótanács *Mozgósítási Parancsa*:

„A proletárforradalom megmentésére elrendejük a proletárság általános mozgósítását.

Minden katonailag kiképzett proletár haladéktalanul tartozik frontszolgálatra bevonulni.

Minden katonailag kiképzetlen munkás vagy kiképzőzászlóaljukba kerül, vagy pedig erődítési munkák végzésére köteles.

Budapestet a mai naptól fogva hadművelati területnek nyilvánítjuk. Felhívjuk a proletárságot, hogy végsőig tegye meg kötelességét.”

Ez a mozgósítási parancs még csak a *proletárság* általános mozgósítását rendelte el. A *dolgozók* általános mozgósítására a Forradalmi Kormányzótanácsnak május 31-i rendeletével került sor.

A proletárság úgy Budapesten, mint az ország többi vidékein, beleértve a mezőgazdasági munkásságot, valamint a szegényparasztságot, elsősorban azokat, akik orosz hadifogságból tértek vissza, ahol a Vörös Hadsereg soraiban fegyveresen védelmezték a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat — nagy lelkesedéssel siettek a magyar tanácshatalom mozgósítási hívására. Nem úgy történt, ahogy az antant-imperialisták várták. Ők május 1-én abban a feltevésben szüntették be az offenzívát, hogy a jobboldali szociáldemokratákra támaszkodva a magyar tanácshatalmat belülről fogják megdönteni. Amikor azonban ehelyett a nagy lelkesedéssel végrehajtott proletármozgósítás következett, újból támadásba lendültek és május 3-án a csehszlovák imperialista csapatok koncentrált támadást kezdtek a salgótarjáni szénmedence ellen. A támadók azonban véres fejjel és nagy veszteségek árán tudtak csak menekülni. A tömegek forradalmi készsége, hogy a tanácshatalmat meg fogják védeni és az az elszántság, amiről Salgótarján védelménél tanúságot tettek — elvette az antant-imperialisták kedvét, hogy a Szolnoknál abbahagyott offenzívát újból megindítsák. Presan francia tábornoknak is füstbe ment az a terve, hogy csapatait átvihesse a Dnyeszter-pontra Szovjet-Oroszország ellen! Itt kellett maradnia! Csapatait továbbra is lekötötte a magyar tanácshatalom.

*A munkástömegek özönlöttek a Vörös Hadseregbe.
Most született meg a Vörös Hadsereg*

Május 3-án reggel a budapesti üzemekben a munka megkezdése előtt mindenütt üzemi gyűléseket tartottak. Mindenütt nagy lelkesedéssel a tanács hatalom megvédése és a Vörös Hadseregbe való belépés mellett foglaltak állást. Nem volt itt semmi ingadozás — „Be a Vörös Hadseregbe!” —, ez volt ezeknek a napoknak a lelkes és vonzó jelszava. Az üzemek dolgozói azonnal katonai alakulattá fejlődtek és a legközelebbi kaszárnyába meneteltek, hogy ott beöltözzenek, fegyvert kapjanak és bevonulást kértek őket a frontra. A kaszárnyák egészen új forradalmi lelkisédtől eltelt képet mutattak. Öreg és fiatal — mindenki a Vörös Hadseregbe sietett. Ez a hangulat uralta a Vörös Hadsereget! Ez a hangulat magával ragadta úgy Budapest munkásságát, mint az egész ország népét. Most született meg a Vörös Hadsereg!

Az a lelkesedés, ahogy a munkásság a tanács hatalom védelme és a Vörös Hadseregbe való belépés mellett kiállt, megteremtette az előfeltételeket és a lehetőségeket ahhoz, hogy a szétesett hadsereg egyes részei kilengésének és fosztogatásainak véget lehessen vetni. Most hozzá lehetett látni, hogy a visszaözönlő hadseregrészeket és fosztogató bandákat lefegyverezzük és ugyancsak hogy a felbomlott hadseregnek még használható részeit összegyűjtsük, csoportosítsuk és fegyelmezzük.

Ezekben a napokban egyáltalán nem volt vörös front. Az egész csehszlovák és román fronton összesen nem több, mint öt zászlóalj örködött — megfigyelő szolgálatot végzett. Valamivel hátrább még 12 zászlóalj és néhány üteg volt elhelyezve, hogy szívós és kitartó fegyelmező munkával azokat harc képessé tegyék. Ennyi maradt meg a Vörös Hadsereggé átkeresztelt Néphadseregből! Ez a maradék volt ezekben a napokban a tanács hatalom egész hadserege. Tanácsmagyarország határai úgyszólván szabadon nyitva voltak és védtelenek voltak. Az imperialista Csehszlovákia és Románia mégsem kockáztatták meg a további előnyomulást. Tudomásuk volt a magyar munkásság eltökéltségéről, hogy a tanács hatalmat meg fogják védeni. Tudomásuk volt arról, hogy új, forradalmi Vörös Hadsereg van alakulóban. Nem kockáztatták meg a Budapest felé való előnyomulást. Nem bíztak saját hadseregek harc képességében.

A budapesti munkásság lelkesedése nagyot alkotott! Alig tíz nap leforgása alatt egy 98 zászlóaljból álló új Vörös Hadsereg született. Ebből a budapesti nagyüzemek 25 munkászászlóaljat alkottak és 56 zászlóalj alakult úgy a budapesti, mint az ország többi munkássága és a szegényparasztság soraiból. A széthullott hadsereg megmaradt részeiből 17 zászlóalj alakult. Ezt a 98 zászlóaljat gyorsan harc képes hadsereggé kellett átalakítani. Ezért — hat hadosztályba szervezve — a Duna és Tisza közötti területen vontuk azokat össze, hogy a folytonos fegyelmező és harctéri gyakorlatokkal képessé váljanak az előttünk álló feladatok teljesítésére.

A rendelkezésre álló rövid idő alatt fontos rendszabályokat hajtot-

tunk végre, melyek a Vörös Hadsereg harcképességét jelentékeny mértékben fokozták. A munkásság általános védkötelezettségének a bevezetésével az önkéntes hadsereg szervezésének az alapelveit is meg kellett változtatni. Mindenekelőtt megszüntettük a parancsnokok választásának a rendszerét. A parancsnokokat ezentúl kinevezték. A parancsnokság joga a parancsnokokat illette meg. A politikai megbízott hatáskörébe tartozott az ellenőrzés, valamint a politikai munka vezetése és irányítása. Teljesen megszüntettük a Vörös Hadseregben a bizalmi-férfi rendszert. A polgári demokratikus forradalom eltörölte a rangjelzést a hadseregben. A szerzett tapasztalatok alapján nem a régi rangjelzést állítottuk vissza, hanem a parancsnokok új rangjelzésének a rendszerét vezettük be. A Vörös Hadseregbe nagy számmal jöttek haditapasztalatokkal rendelkező munkások, köztük nagyon sok olyan kommunista, kik fegyveresen vettek részt a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban, akik képesek voltak különféle parancsnoki helyek betöltésére.

Ezek a rendszabályok és elsősorban az a tény, hogy rövid néhány nap alatt képesek voltunk hadsereget teremteni, teljesen megváltoztatta a hivatásos tisztek magatartását és a hadsereghez való viszonyát. Komoly lehetőséget láttak vágyálmaik, „az idegen betolakodott hódítók” elűzésére. A régi monarchista hadsereg legkiválóbb specialistái ajánlották föl szolgálataikat. Az osztrák—magyar monarchista hadsereg kivénhedt generálisai kevésbé érdekeltek bennünket, ezeket a Vörös Hadseregtől tudatosan távol tartottuk. Mindössze hat hadosztályból állott a Vörös Hadsereg — akkora hadsereg számára elegendő képzett fiatal szakértő állott rendelkezésre. Katonai és elsősorban politikai szempontok egyenesen megkövetelték a régi, kiöregedett, monarchista beállítottságú tábornokok mellőzését és a hivatásos tisztek fiatalabb generációját állítottuk olyan parancsnoki helyekre, melyek a régi monarchista hadseregben betöltött pozícióikat messze túlhaladták. A hivatásos tiszteknek ez a fiatalabb generációja — vezérkari tisztek, törzs- és alantás tisztek — szívesen jött a Vörös Hadseregbe, mely éppen arra készült, hogy az imperialista Csehszlovákiával és Romániával szemben ellentámadásba menjen át. A hivatásos tiszteknek erre a generációjára mindez serkentőleg és buzdítólag hatott, hivatásukat, melyet már elveszettnek hittek, újból megtalálták és újból jövőt láttak maguk előtt. És ez a tény hajtotta előre a hivatásos tiszteket. Ezek a tisztek persze nem a forradalomhoz és nem a tanács hatalomhoz jöttek, hanem a hadseregbe és a háborúba, amely szerintük az ország régi határait fogja majd visszaállítani. Hogy a tanács hatalomnak is ugyanilyenek voltak-e a hadicéljai és hogy a Vörös Hadsereg forradalmi hadsereg volt, melynek más célkitűzései voltak — ezzel a hivatásos tisztek egyelőre nem sokat törődtek, ezen nem sokat törték a fejüket. Megint volt hadsereg, amelyik harcba megy, hogy kiüzze az idegen hódítókat, ezt látták ők maguk előtt, ezért lelkesedtek és ezért jöttek a Vörös Hadseregbe.

A 98 zászlóaljból álló Vörös Hadsereg egyelőre olyan hadsereg volt, melynek nem volt tüzésége. A polgári demokratikus kormány néphadseregének nem volt tüzésége, mert az a néhány üteg, ami volt, nem

nevezhető tüzérségnek. Ez a néhány üteg örökségként átszállt a tanács-hatalomra és május másodikáig csak ez a pár ütegünk volt. Az illetékes helyeken úgy tudták, hogy az országon belül nincsen tüzérségi anyag, hogy a világháború összeomlásakor az összes tüzérségi anyag az ország határain kívül maradt. Ez volt állítólag az oka, hogy a Károlyi-kormány néphadseregének nem volt tüzérsége.

A munkásság határtalan lelkesedése és áldozatkészsége a Vörös Hadseregben és a már felállított 98 zászlóalj előcsalta rejtékhelyéről a Vörös Tüzérséget is. A hivatásos tisztek, akik a Károlyi-kormány megbízásából az imperialista hadsereg leszerelését végezték, elrejtették a tüzérségi anyagot. Amikor a Károlyi-kormány a néphadsereg keretében tüzérséget akart felállítani, a hivatásos tisztektől azt a választ kapta, hogy csupán hiányos tüzérségi alkatrészek vannak, de komplett tüzérségi felszerelés nincsen. És május másodikáig mindig csak ez a beszéd járta. De május másodika után, amikor a Vörös Hadseregnek 98 zászlóalja volt, amikor a tüzérség hiánya rettenetesen nyomott bennünket és amikor a hivatásos tisztek látták, hogy a kommunisták képesek arra, hogy komoly hadsereget szervezzenek, akkor hazafias érzéstől fűtött tisztektől megtudtam, hogy igenis van tüzérségi anyag, de azt előbb elő kell csalni rejtékhelyéből. Másnap megjelent nálam jelentéstételre a Népbiztosság tüzérségi osztályának a vezetője, Schreiner Károly tüzérségi ezredes, a monarchista hadsereg egyik legkiválóbb tüzérségi szakembere.

Schreiner sajtóságos vágású ember volt. Ő volt az egyetlen hivatásos tiszt a hadseregben, aki jelentéstételnél, vagy beszélgetésnél sohasem szólított *elvtársnak*. Mindig a Népbiztos Úr megszólítást használta. Ha székkel kínáltam meg, sohasem ült le: „*Minisztereimnek is mindig állva referáltam, Népbiztos Úrral szemben is azt teszem*” — hangzott válasza. Ő maga nem dohányzott, de ha én szivart vettem elő, sietett meggyújtani öngyújtóját, hogy nekem tüzet adjon. Schreinerrel akkor már tudtam, hogy a tüzérségi felszerelésnek a kulcsait ő tartja kézben és amikor befejezte jelentését, megkérdeztem, hogy ő mint tüzérségi szakember mit tart egy olyan hadseregről, amelynek nincsen tüzérsége? Schreiner elgondolkodott és rövid hallgatás után megszólalt:

„Nevelésemmél és múltamnál fogva én nem vagyok forradalmár. A forradalom eddigi menete engem nem tudott lelkesíteni. Egy olyan uralomnak és olyan országnak, amelyiknek nincsen hadserege — el kell pusztulnia. A Károlyi-kormány pacifizmusból szétverte nemcsak a régi hadsereget, de egy új hadsereg felállításának a lehetőségeit is. Május 2-ig a tanácskormány is folytatta ezt a rothadt katonai politikát. De én most komoly fordulatot látok, látom, hogy a tanácskormányban a kommunisták felülkerekedtek. Látom, hogy a kommunisták a tömegeket a honvédelemre mozgósítani tudták és hadsereget tudtak teremteni. Meghajlok a kommunisták előtt! Én nem vagyok kommunista, de katonai szakismereteimet és minden tudásomat az önök rendelkezésére bocsátom. Lelkiismeretesen fogok dolgozni és népbiztos úr parancsait végre fogom hajtani.”

Az ezt követő beszélgetés során így szóltam:

„Hozzá kell látnunk, hogy gyorsan megszervezzük tüzérségünket!”
— Mire Schreiner így felelt:

„48 óra múlva jelenteni fogok népbiztos úrnak!”

Két nap múlva az ezredes megjelent nálam jelentéstételre. Így jelentett:

„48 óra alatt hadosztályonként 4 üteg, további 48 óra alatt hadosztályonként további két üteg menetkész állapotban lesz. Abban a helyzetben vagyunk, hogy tüzérségünket két hét leforgása alatt hadosztályonként 8 ütegre, négy hét alatt pedig hadosztályonként 12 ütegre fejlesszük, feltéve, hogy a szükséges legénység és vontató lovak rendelkezésre álljanak. Elegendő tüzérségi anyaggal rendelkezünk, szükségletünk egy évre biztosítva van.”

Néhány kérdést intéztem még az ezredeshez, akinek jelentése a következő kijelentésével ért véget:

„Én mindig a minimumát ígérem annak, amit teljesíteni tudok. A határidők még rövidebbek és az ütegek száma hadosztályonként még nagyobb is lehet!”

Természetesen voltak ellenkező jelenségek is. Ezen izgalmas napok reggelén az 1. honvéd laktanyából telefonon jelentették, hogy a csapatok felszerelésében zavar állott be. Határozottan tudtam, hogy a laktanya előtte való napon a szükséges felszerelést megkapta. A laktanyába hajtattam, hol egy komikus figura egyenruhában, de széles karimájú civil kalapban jön elém és jelentett:

„Népbiztos elvtársnak jelentem, hogy a laktanyában minden rendben van!”

„Ki maga?” — kérdeztem.

„Én a laktanyaparancsnok vagyok!” — feleli.

„Maga harctéri szolgálatos?”

„Én tényleges szolgálatos, volt ezredes vagyok!” — feleli.

„Mi van a fején?” — kérdeztem. — „Maga a Vörös Hadsereget neveltségessé akarja tenni!”

„Népbiztos elvtárs! Nincsenek sapkák a csapatoknak, kalapokban kell a frontra kimenniök!” — feleli.

„Laktanyaőrség parancsnok! Ezt a kalapos embert azonnal letartóztatni!” — adtam ki a parancsot, egyben megparancsoltam, hogy a laktanya ruharaktárait kutassák át, ahol természetesen volt elegendő sapka is, meg minden egyéb, amire a csapatoknak szükségük volt.

A Vörös Hadsereg néhány nap alatt nagyszerű tüzérséggel rendelkezett, amelyik a későbbi harcokban kiváló teljesítményeivel nagyokat alkotott. A Vörös Tüzérség kizárólag a gyárak munkásságából került ki és a Vörös Hadsereg és a tanács hatalom büszkesége lett, melynek erejéről, felszereléséről és teljesítőképességéről a külföldi kapitalista sajtóban legendaszerű hírek terjedtek el.

Ugyanilyen gyors ütemben szerveztük meg a géppuskaszázadokat. A Vörös Hadseregben ekkor 70 géppuska-század és egyéb műszaki csapatok alakultak.

A 6 hadosztályt három hadtestbe osztottuk be. Hadtestparancsnokok ismert népbiztosok, hadműveleti vezetők és hadosztályparancsnokok vezérkari tisztek, hadosztály politikai megbízottak népbiztosok, vagy más ismert kommunisták, ezredparancsnokok többnyire harcéri tapasztalattal rendelkező kommunisták és részben tisztek, zászlóaljparancsnokok többnyire munkások voltak.

A Vörös Hadsereg létszáma időközben a következőképpen alakult:

113 zászlóalj,
84 géppuskás-század,
8 lovas-század,
39 üteg,
16 műszaki és
8 repülőszázad.

A következő létszámmal:

51 586 fegyver,
682 géppuska,
870 lovas,
63 ágyú,
5 hegyi ágyú,
81 tarack,
6 nehézlöveg,
37 repülőgép.

A front mögötti létszám háromszorosa volt a frontcsapatok létszámának, az élelmezési létszám négyszer akkora. Csak Budapesten 25 000 volt az olyan élelmezési létszám, amelyik frontszolgálatra nem jött tekintetbe. Ez természetesen nem volt egészséges állapot. A Vörös Hadseregben még sok volt a bomlasztó elem. Egy fegyvelmezett és harc képes Vörös Hadsereg kialakítása érdekében még sok volt a tennivaló.

A kiképzés alatt álló és a biztonsági szolgálatot ellátó csapatokból a 7. hadosztály alakult, amelyik a Dunántúlon, délen Jugoszlávia felé a Dráva vonalát, északra pedig Csehszlovákia felé a Duna vonalát tartotta. A Budapesten kiképzés alatt álló csapatokból és az üzemek felfegyverzett dolgozóiból (munkászászlóaljak, melyek megmaradtak a termelésben, de munkáidőn túl katonai kiképzésben részesültek). Megalakult a 4. hadtest, amelynek feladata Budapest védelme volt.

A csehszlovák imperialisták, hogy a magyar Vörös Hadsereg harc-képességét kipuhatolják, néhány kisebb előretörést kísérleteztek meg, amelyeket azonban a Vörös Hadsereg visszavert. Ezekben az előrs harcokban a Vörös Hadsereg még területet is nyert.

Május 2-ának kimagasló jelentősége van a magyar proletárdiktatúra történetében. Ez abban áll, hogy:

keresztülhúzza az antant és a jobboldali szociáldemokratáknak a forradalom megbuktatására irányuló számításait, hogy a munkásság, a dolgozók, a magyar nemzet talpra állt, fegyvert fogott a magyar szabadság

és függetlenség védelmére, hogy ezen a napon megszületett a magyar Vörös Hadsereg, hogy ezen a napon megfordult a Magyar Tanácsköztársaság külpolitikájának a vonala, hogy az eddigi oroszvárás helyett a magyar forradalom most már saját erejéből fogott hozzá a Szovjet-Oroszországgal való egyesülés megteremtéséhez.

A Vörös Hadsereg győzelmes előnyomulása

Sok időnk nem volt, fölfogott sürgönyökből úgy értesültünk, hogy az összes frontokon, tehát Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia felől egyszerre koncentrikus támadást terveznek Tanácsmagyarország ellen és hogy ez az általános antant-offenzíva május 19-éről 20-ára virradó éjlelre várható.

A harctéri helyzet mérlegelését és a feladatok megállapítását a Forradalmi Kormányzótanács egy három tagú bizottságra bízta, melynek tagjai voltak: Kun Béla, Böhm Vilmos és Szántó Béla. Ez a bizottság május 11-én Gödöllőn, a Hadseregfőparancsnokságon tanácskozott. A következő határozatot hoztuk:

„Az ország összes demarkációs vonalain csak a legszükségesebb erők hagyandók meg, melyeknek feladata a megfigyelő szolgálat és az ellenség előnyomulásának lehető hosszú ideig való késleltetése. Az összes ekként felszabadult erők a Duna—Tisza között előnyomuló ellenség ellen támadólag alkalmazandók.”

A Duna—Tisza között nagy lelkesedés közepette, szorgalmasan folyt a csapatok kiképzése, a fegyelmező és harctéri gyakorlatozás.

Tanácsmagyarország területe ebben az időpontban nagyon összezsugorodott volt. A Dunántúlon és Pest megyén kívül csupán néhány megye töredéke tartozott hozzá. A demarkációs vonal a következő volt: az osztrák határtól, Pozsonytól Párkánynáig a Duna, innen északi irányban Ipolyságon keresztül, aztán keleti irányban Balassagyarmattól és Miskolctól délre egészen Tiszadobig, innen tovább déli irányban a Tisza egészen Szegedtől északra fekvő pontig, innen nyugati irányban, Bajától északra a Dunán át Bátaszéktől északra egészen Gyékényestől délre eső pontig, innen a Dráva, aztán a Mura, egészen az osztrák határig.

A Vörös Hadsereg szervezeti beosztása a következő volt:

I. hadtest, Cegléd: parancsnoka Vágó Béla, vezérkari főnöke: Polittowsky. Alája rendelve: a 2. hadosztály és a budapesti csoportparancsnokság (a későbbi 7. hadosztály). Feladata: a Duna és Tisza közt fekvő terület, valamint a Tisza mentének Alpártól Kisköréig való megfigyelése. 5. hadosztály, Füzesabony: parancsnoka Szakal Kálmán; vezérkari főnök Németh, politikai megbízott: Illés Artur népbiztos. Alája rendelve: az 5. hadosztály és Sárói—Szabó dandárcsapatái. Feladata: a Tisza-vonal megfigyelése Kiskörétől északra, továbbá a Tisza és Verpelét—Pétervára—Rimaszécs között fekvő területek megfigyelése. 3. hadosztály, Aszód: parancsnoka Ferjencsik Ottó, vezérkari főnök: Deák-Horváth Dénes, politikai megbízott: Pogány József. Feladata a had-

osztály csapataival az 5. hadosztálytól nyugatra és az Ipolynak a Dunába való beömlése között fekvő terület megfigyelése.

II. hadtest, Székesfehérvár: parancsnoka: Hamburger Jenő, népbiztos, vezérkari főnök: Craenenbroek Edgar, alárendelve a Dunántúl összes hadműveletekre alkalmas csapatai. Feladata: északon a Duna-vonal, délen a jelenlegi demarkációs vonal megfigyelése.

III. hadtest, Hatvan; parancsnoka: Landler Jenő népbiztos; vezérkari főnök: Julier. Alakul: az 1., 4. és 6. hadosztályokból és a székely különítményből. Rendeltetése: hadseregtartalék. (505/12. hdn. sz.)

A Kormányzótanács a parancsnoki állásokat hadtesttől fölfelé kivétel nélkül nem katonákkal, hadosztályoktól lefelé pedig kizárólag volt katonákkal töltötte be.

A megindítandó hadműveletekre nézve a bizottság előtt két javaslat feküdt. Az első javaslat: Balgótarjából kiindulva nyugati irányba megkezdeni az ellentámadást Nyitra felé; a másik javaslat: *Miskolc—Kassa irányában előretörni azzal a céllal, hogy a román és a csehszlovák hadseregek között az összeköttetést átvágjuk, megszüntessük.*

A bizottságban hosszas tanácskozás után a második javaslat mellett döntöttünk. Emellett az állásfoglalás mellett szökött, hogy mielőbb visszacserezzük a miskolci iparvidéket, hogy az imperialista román csapatokat átvessük a Tiszán és felgöngyöltsük az imperialista csehszlovák hadsereg balszárnyát.

Politikai szempontokból tanácsosnak látszott az ellentámadást munkásalakulásokkal megkezdeni. Erre a feladatra a harmadik hadtest első és ötödik hadosztályát jelöltük ki. Ezek főként a budapesti nagyüzemek munkásaiból alakultak. Ugyanakkor az I. hadtest feladata lett volna átkelni a Tiszán.

A Hadsereg főparancsnokság május 15-én kiadta az összes rendelkezéseket és parancsokat az ellentámadás megkezdésére, melynek május 16-án kellett volna megindulnia, de néhány nappal el kellett halasztani és csak május 20-án vette kezdetét. Az újjászervezett Vörös Hadseregnek ez volt az első ütközete. A munkászászlóaljok először kerültek szembe az ellenséggel. A harcbandult csapatok között voltak a Ganz Villamossági, az Északi Főműhely, az Istvánbelki Főműhely, a MÁV Gépgyár, a postások, a diósgyőri vasasok, a festőmunkások, az építőmunkások, a pincérek stb. A munkásezredek és zászlóalj katonái között ott harcoltak 40—50 éves munkások öszülők és ősz fejjel, akik előrehaladott koruk dacára nagy lelkesedéssel gyülekeztek a Vörös Hadsereg vörös zászlaja alá, hogy fegyveresen megvédjék a proletariátus uralmát. Az élen a 7. munkásezred — a Ganz-gyáriak és az Északi-főműhelybeliek — Mezőnyék községben állt. Velük szemben két km távolságra Mály faluban a csehszlovák imperialisták álltak aránylag nagy erőkkel és sok gépfegyverrel.

A támadás reggel 7 órakor kezdődött. Először a tüzérség adott rövid pergőtűzet a csehszlovák állások felé, utána a gyalogság, a fegyvert fogott munkások ellenállhatatlan erővel vetették magukat az ellenségre. A 7. vörös munkásezred a nehéz dombos talajon, délnyugati irányból

Miskolc felé Szirma előtt levő magaslatokra túlságosan előreszaladt rövid időre, elveszítette az összeköttetést és veszedelmes csehszlovák tüzéségi és géppuskatűzbe került. Végül mégis kivágta magát a nehéz helyzetből és felülkerekedett, hozzá csatlakozott a 8. vörös munkásezred, mely a MÁV géppáncélosokból állott. Őket követték az építőmunkások, a postások és a 9-es vörös ezred, amelyik Diósgyőrből menekült vasasokból állott. A harc egész délután folyt, a Benedek-hegy és Görömböly-faluig, míg 6 óra felé a 9. ezredbeliek minden erővel áttörték magukat a Benedek-hegyre, ugyanakkor a 8. ezred is a Görömböly-falu kijáratánál működő erős csehszlovák géppuskás alakulatok ellen merész előretörést hajtott végre, azokat elhallgattatta, amivel a csehszlovák csapatok ellenállását megtörte. A diósgyőri vasművek és Hámor riadójelzéseket adtak, hogy a munkásságot a megvert és menekülő ellenség ellen mozgósítsák. Ebben az időpontban egy vakmerő géppuskás-osztag átvágta magát és megjelent Miskolc városban, ahol a visszaözlő csehszlovák csapatok elé kerülve elzárta visszavonulási útjukat. Nemsokára bevonult a városba az Óbudai Hajógyár munkásaiból alakult zászlóalj, mely Miskolc munkásságának segítségére jött és a csehszlovák imperialisták csapatait futásra kényszerítették. Miskolc utcáin 3000 miskolci munkás harcolt az ellenforradalmi idegen hódítók ellen. A miskolci vasutasok megtagadták számukra a szolgáltatelljesítést és hozzá még átvágták a telefonvezetékét.

Másnap a miskolci munkás- és katonatanács ülést tartott, melyen elhatározták egy vörös ezred felállítását.

A csehszlovák imperialisták hadserege francia és olasz tábornokok parancsnoksága alatt állott. A harmadik csehszlovák légiós hadosztály egy felfogott sürgönyéből megtudtuk, hogy Rossi tábornok Piccione tábornokkal közölte, hogy nincsen már több tartaléka és ezért kérte, hogy a magyar Vörös Hadsereg jobbszárnya ellen intézzen ellentámadást és küldjön erősítéseket. A Vörös Hadsereg lelkes hangulatban nyomult előre és három nap harci eredményeképpen visszafoglalta a miskolci iparvidéket s vonalunkat erősen előretolta.

A csehszlovák imperialisták teljes tudatában voltak a miskolci harcokban elszenvedett vereségük jelentőségének, mindent megtettek, hogy azt ellensúlyozzák. Miskolctól északra a román csapatok, a csehszlovákoknak a segítségére siettek. Május 23-án az egyesült csehszlovák és román hadseregek közös ellenoffenzívát kezdték a magyar Vörös Hadsereg ellen. Az ellenséges hadseregek ereje kétszeresen felülmúlta a Vörös Hadsereg erejét, de a vöröskatonák harcászata és áthatva attól a történelmi feladattól, melynek a megoldása ebben a pillanatban tőlük tüggött, a javukra döntötte el a nehéz helyzetet. A harc május 23-án egész nap és 24-én délelőtt elkeseredett hevességgel folyt, mely harcokban úgy a Miskolc bevételénél résztvevő csapatok, mint Miskolc munkássága, a proletárfegyelemnek, öntudatosságnak és hősiességnek kiváló példáit szolgáltatották. Különösen kitűnt ezekben a harcokban a 12. számú páncelevonat. Az ellenség veszteségei igen nagyok voltak. A vörös ezred a román erőket teljesen szétverték. A 81. román ezred, amelyik

erdélyi románokból alakult, teljesen megsemmisült, csak egy kis töredék tudott elmenekülni.

Május 25-én megtudtuk, hogy Párizsban a szövetséges hatalmak között nézeteltérések támadtak a magyar kérdésre nézve, melynek következményeképpen nem kellett számolni a jugoszláv arcvonalon francia offenzívával. Ez lehetővé tette hadierőink teljes átcsoportosítását, mindenekelőtt a déli fronton elhelyezett 4. és 6. hadosztályokat az északi fronton vettük igénybe. Ide vontuk össze a rendelkezésre álló összes szabad erőket. A Vörös Hadsereg feladata taktikai szempontból módosult, most már így szólt: „A csehszlovák—román haderők belső szárnyát áttörve, a csehszlovák csapatokat megverni, azután a Tiszán átkelni és a román haderők ellen fordulni.”

Ezek a hadműveletek május 29-én kezdődtek. Ezekről a harcokról a Hadsereg főparancsnokság június 1-én jelentette, hogy a Dunától északra a Hernádig található összes cseh erőket szárazföldön, vízen és levegőben az egész arcvonal példás összműködése eredményeképpen megvertük. A Vörös Hadsereg elfoglalta Szikszót, Sajószentpétert, Putnokot, Bánrévét, Rimaszombatot, Losoncot, Ipolyságot. A Vörös Hadsereg mindenütt a nevezett városoktól északra áll. A vörös csapatok az Ipoly egész hosszában átlépték és az előőrseket az Ipoly torkolatától egészen a Garam folyóig előretolták. Több száz hadifoglyot ejtettünk, több ágyút, számtalan géppuskát, fegyvereket, nagymennyiségű muniációt és egyéb hadianyagot zsákmányoltunk. Ezekben a győzelmekben a budapesti és a vidéki alakulatok mellett, különösen a nemzetközi csapatok vették ki részüket, melyek kiváló bátorsággal és forradalmi lendülettel és kötelelességérzettel harcoltak.

Június 3-án a Vörös Hadsereg elfoglalta Érsekújvárt, Lévát, Vámosfalvát, Szendrőt, Göncruszkát, Tokajt és Bodrogkeresztúrt, így a Tisza keleti partjára vetette vissza a román csapatokat, amelyek a tokaji hidat maguk mögött felrobbantották.

Június 4-én a Vörös Hadsereg az egész vonalon további területet nyert. A csehek megkísérelték, hogy újabb csapaterősítésekkel helyzetüket megjavítsák, de a Vörös Hadsereg június 5-én mégis elérte Sátoraljaújrhelyt, Abaújvárt, Nagyida, Rahó és Aranyosmarót vonalát.

Különös nagy tekintélyt szerzett magának a vörös tüzérség, melynek beavatkozása mindig a Vörös Hadsereg javára döntötte el a helyzetet. A vörös tüzérség a cseh tüzérséget úgy mennyiségileg, mint minőségileg messze felülmúlta, ezért a Vörös Hadsereg előnyomulását mindig biztosítani tudta. Többször előfordult, hogy a cseh erők egyedül a vörös tüzérség tevékenysége folytán, anélkül, hogy a gyalogság beavatkozott volna, üritették ki állásaikat.

A Vörös Hadsereg elért eredményei nagy hatással voltak úgy a lakosságra, mint magára a Vörös Hadseregére is. A munkásság lelkesedéssel volt eltelve, a városi és falusi kispolgárság, a parasztság, a gazdag parasztság kivételével, nagy rokonszenvvel kísérte a Vörös Hadsereg előnyomulását.

A Vörös Hadsereg számára fontos volt, hogy a helyzetet kiaknázza

és a visszavonuló ellenséget üldözze. Ez meg is történt. A csehszlovák csapatok üldözését folytattuk. Ebben megint csak igen nagy érdeme volt vörös tüzérségünknek. Sok esetben a tüzérség vette át az ellenség üldözését.

Ezekben a harcokban a front nagyon meghosszabbodott. Hogy a csehszlovák imperialisták üldözését folytatni tudjuk, két további hadtestet kellett szerveznünk: a IV. hadtestet Budapest védelmére, és az V. hadtestet azzal a rendeltetéssel, hogy a Dunától északra menjen támadásba az ellenség jobbszárnya ellen, hogy így a Vág-völgy kiürítését kiérőszakoljuk.

Június 6-án a Vörös Hadsereg elfoglalta Korpona, Selmecebánya és Nagysurány iparvárosokat és az északkeleti terület legnagyobb városát, Kassát. Kassa elfoglalása a legnagyobb jelentőségű politikai esemény volt. A tanácskormány és a Budapesti Munkás- és Katonatanács tagjai a városba bevonuló 6. hadosztály élén haladtak. Az egész ország ünnepelte a Vörös Hadsereg hadi tényeit.

Június 8-án a cseh hadsereg megkísérelte, hogy Érsekújvár, Verebély és Aranyosmaróton át ellentámadásba menjen át, de vereséget szenvedett. Az egyesült cseh—román imperialista front át volt törve és a román hadsereg a Tisza—Bodrog—Ung vonalra visszavetve. A Vörös Hadsereg június 9-én felszabadította Eperjest. Június 10-én mégjobban előretört, elfoglalta a Bártfa—Ránkfüred—Gálszécs—Czéke vonalát, ami azt jelentette, hogy az ellenséges frontnak a kettészakítását egészen közel a régi magyar határhoz, úgyszólván teljessé tette és a csehszlovák és román hadseregek között az összeköttetést megszüntette. A cseh hadsereg június 10-én a következő vonalon állt: A Dunától Bátorkeszén keresztül Szentbenedek, Újbánya, Besztercebányától és Iglódtól keletre és Bártfától nyugatra a régi magyar határig.

A Vörös Hadsereg re rótt feladat második etapjának a megvalósítása végett Kassa elfoglalásának a napján intézkedések történtek a Vörös Hadseregnek az átcsoportosítására azzal a céllal, hogy az északi csoport június 8-a és 10-e között Tokajnál és Tiszadobnál, az első hadtest főerői Szolnoknál, más kötelékek pedig Csongrádnál átkeljenek a Tiszán, hogy megverjék a román hadsereget. Ezeknek a hadműveleteknek a sikeres végrehajtása — amihez abban az időpontban megvoltak az előfeltételek — megteremtette volna a további előfeltételt az orosz Vörös Hadsereggel való egyesülésnek, a Szovjet-Oroszországgal való közös határ megteremtésének.

Közli: Dr. Szántó Rezső